

Nokia

Huvilaniemi ja Haapaniemi arkeologinen valvonta 2018

Teemu Tiainen

Tilaja: Elenia Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Valvonta	4
Haapaniementie 97	5
Huvilaniemi	9
Tapanila 3	9
Tapanila 1, Tapanila 2 ja Huvilaniemi	10
Tulos	15
Lähteet	15

Kansikuva: kivikautisen asuinpaikan, Tapanila 3:n, kohdalle ja läheisyyteen kaivettu maakaapelioja. Asuinpaikka sijoittuu ojan takana olevalle pellolle. Itäkoilliseen.

Perustiedot

Alue: Nokia. Kontaan Huvilaniemen ja Haapaniemen alueille sijoittuvan maakaapelikaivannon kolme erillistä kohtaa.

Tarkoitus: Selvittää onko kaapelikaivantojen kohdilla kiinteää muinaisjäännöstä.

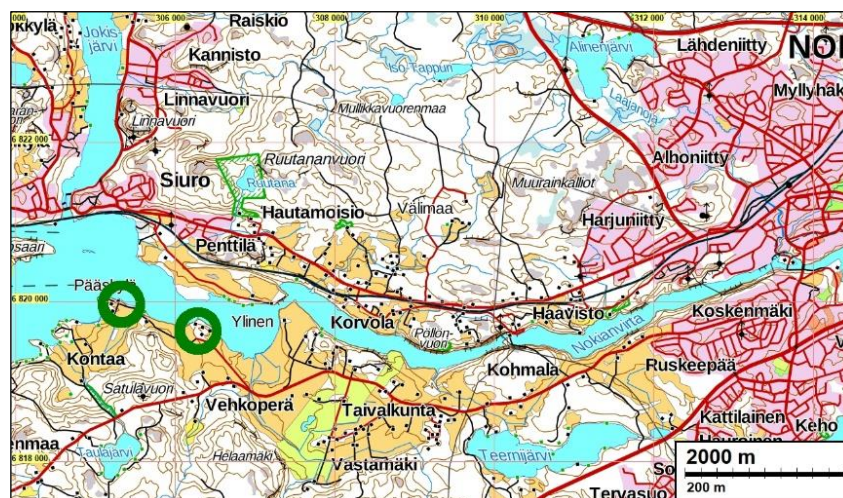
Työaika: Maastotyö 7.-11.6.2018.

Tekijät: Mikroliitti Oy, Teemu Tiainen.

Kustantaja: Elenia Oy.

Aikaisemmat tutkimukset: Helmer Salo 1941 kaivaus, Carl Fredrik Meinander 1948 tarkastus, Aarni Erä-Esko 1948 inventointi, Erkki Renvall 1985 inventointi, Taina Pietikäinen 1988 kaivaus, Teija Nurminen 1989 kaivaus, Lena Spoof 1990 kaivaus, Olli Soininen 1993 hoito, Vadim Adel 2000 inventointi, Teemu Tiainen 2018 inventointi.

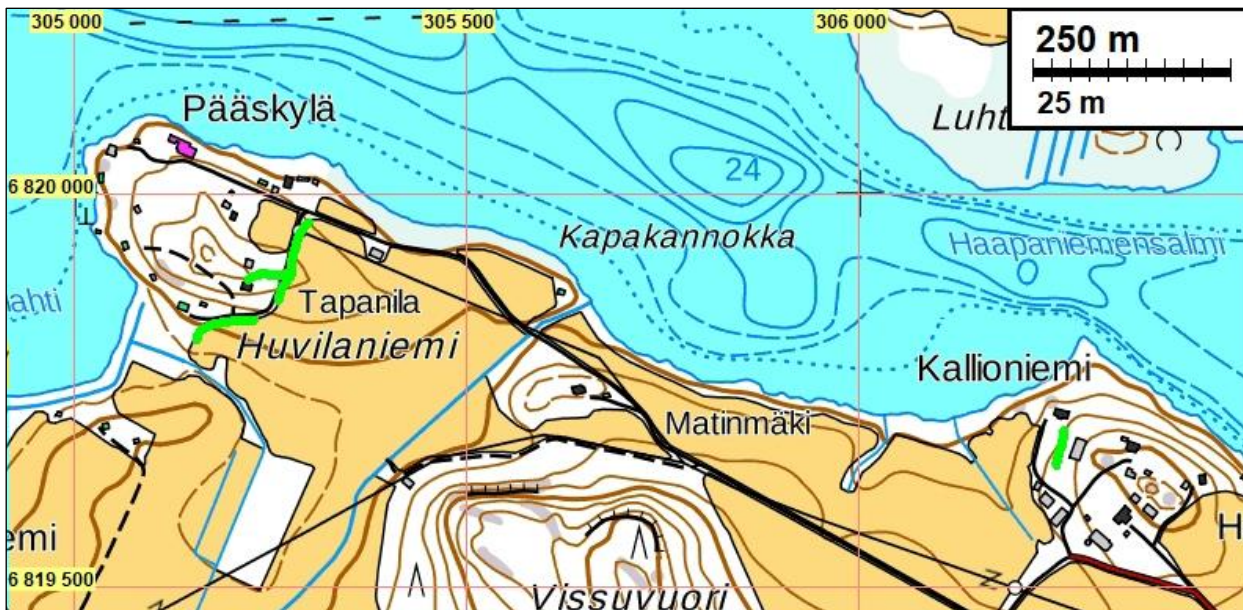
Tulokset: Ainoa valvonnan aikana saatu havainto kiinteästä muinaisjäännöksestä tehtiin kivikautisen asuinpaikan, Tapanila 3:n, kohdalta. Asuinpaikan luoteisosan peltokerroksesta havaittiin yksi kvartsi-iskos.

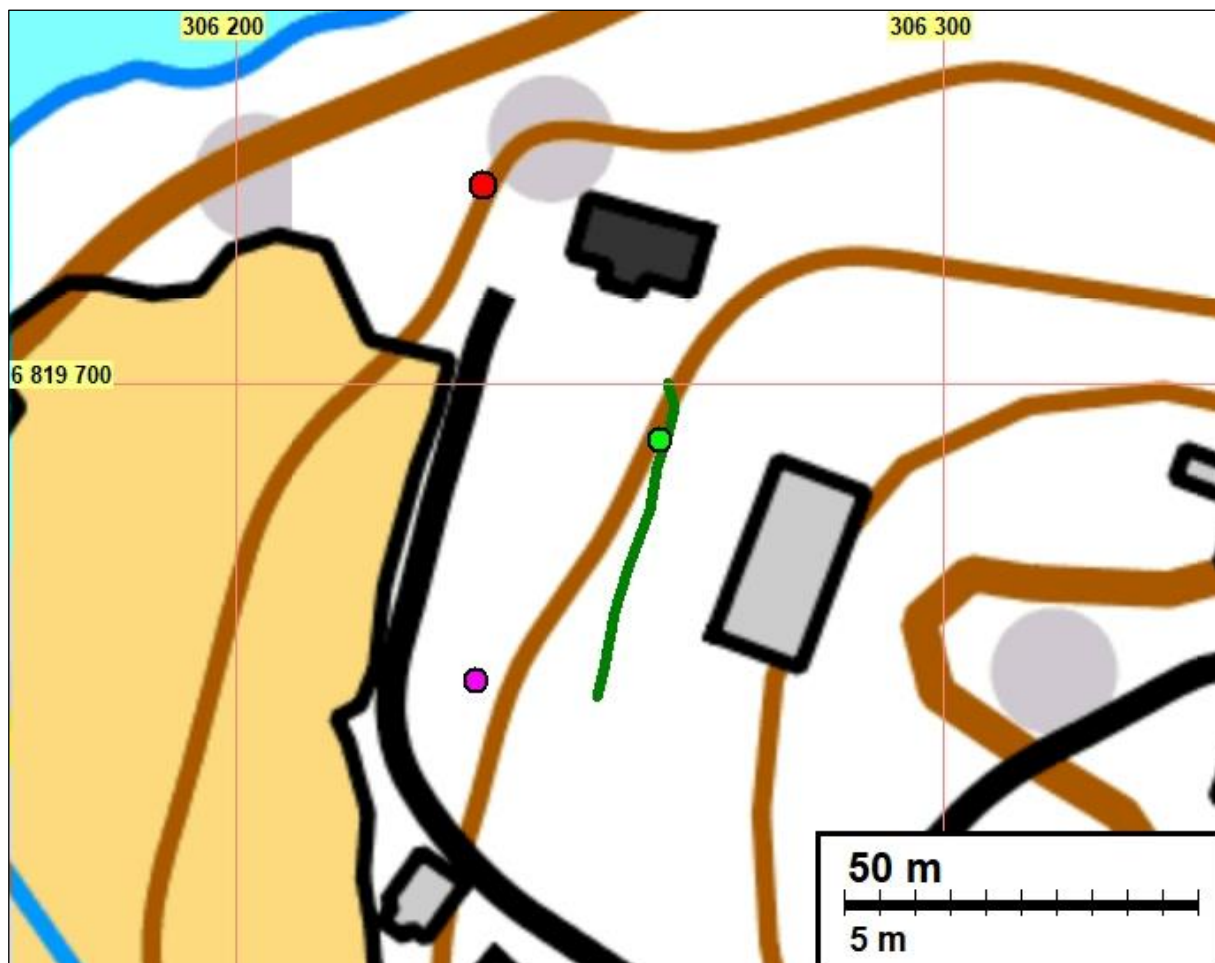
Tutkimusalueet sijaitsevat vihreiden ympyröiden sisällä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 6/2018. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 6/2018. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvat: T. Tiainen.

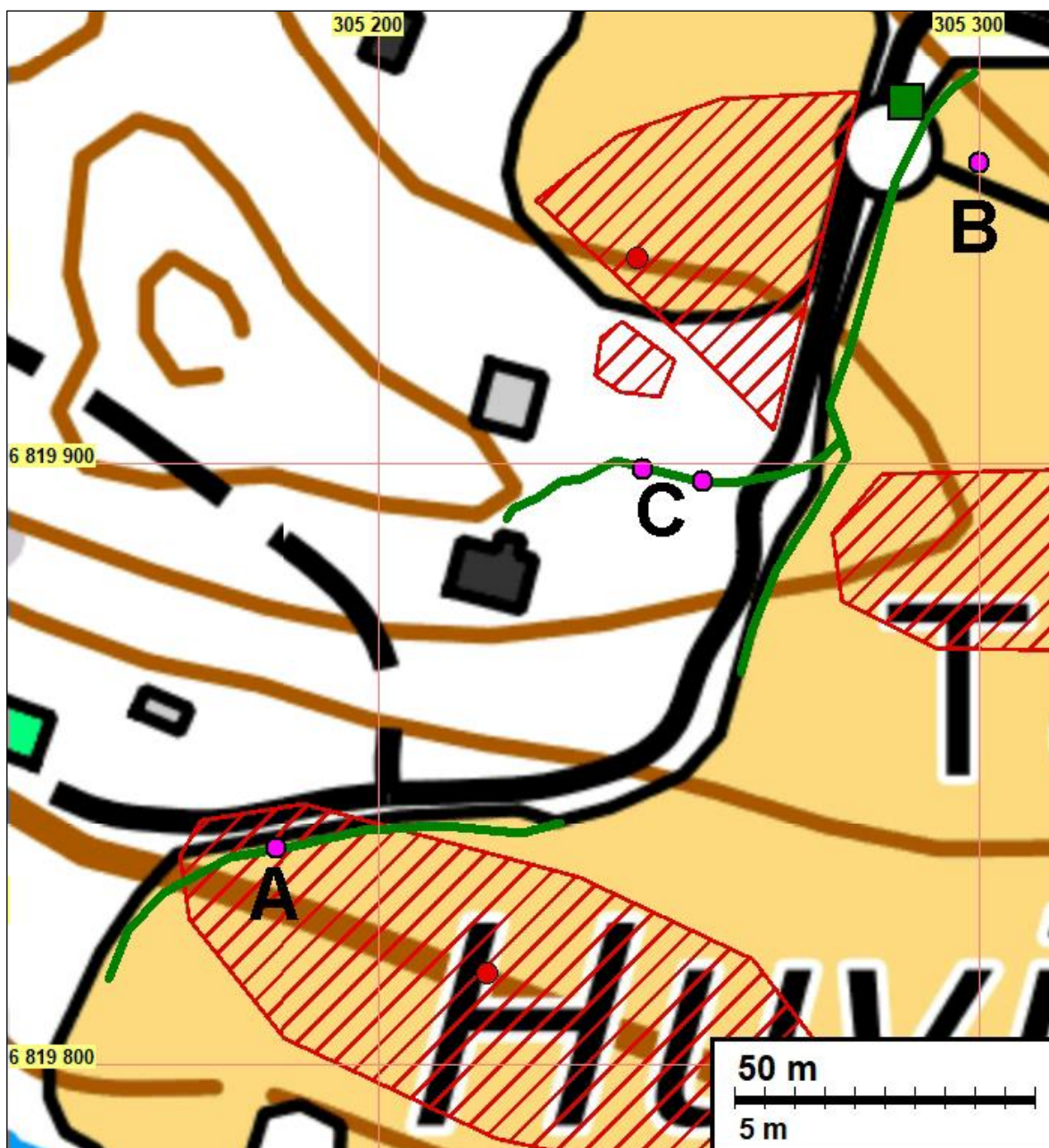
Kartat

Valvonnassa kaivetut kaapelioijat on merkattu kirkkaan vihreillä viivoilla kartan itä- ja länsiosiin.

Haapaniemeen kaivettu maakaapeliliinja on merkattu tumman vihreällä viivalla. Maakaapeliliinjan pohjoisosassa oleva kirkkaan vihreä pallo osoittaa tiilimurskan kohdan ja linjan lounaispuolella oleva vaalean punainen pallo osoittaa kasvimaalta havaitun kvartsi-iskoksen sijainnin. Punainen pallo kaapeliliinjan luoteispuolella on kiinteä muinaisjäännös *Haapaniemi*.

Huvilaniemen alueelle valvonnassa kaivetut kaapeliojat on merkattu vihreillä viivoilla. Alueen muinaisjään-
nökset on merkattu punaisella vinorasterilla ja punaisin pistein. Kartan lounaisosassa oleva vaalean pu-
neinen pallo (A) on valvonnan yhteydessä havaitun kvartsi-iskoksen paikka. Karta koilliskulman vaalean
punainen pallo (B) on piin palan havaintopaikka. Valvotun linjan keskivaiheilla olevat vaalean punaiset
pallot (C) osoittavat luiden ja tiilien löytökohtat.

Valvonta

Nokian Taivalkunnan-Kärjenmaan alueella on käynnissä maakaapelointi. Pirkanmaan maakun-
tamuseo edellytti lausunnoissaan (15.12.2017 DIAR: 509/2017, 5.3.2018 DIAR: 82/2018 ja
23.5.2018 DIAR: 277/2018) kaapelikaivannon kaivamista arkeologin valvonnassa kolmessa eril-
lisessä kohdassa Haapaniemessä ja Huvilaniemessä. Elenia Oy tilasi edellytetyt valvonnat Mik-
roliitti Oy:ltä. Valvonnan suoritti Teemu Tiainen kolmen työpäivän aikana 7.-11.6.2018, valvon-
nan kannalta hyvässä kesäsäässä. Valvonta ulottui yhden tunnetun kiinteän muinaisjään-
nökseen, *Tapanila 3:n* (mj-tunnus 536010044) alueelle. Valvonta muinaisjään-
nökseen kohdalla tehtiin Museoviraston myöntämän tutkimusluvan turvin (25.5.2018 MV/53/05.04.01.02/2018).

Haapaniementie 97

Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti kaapelilinjan kaivamista arkeologin valvonnassa Haapaniemessä (kiinteistölle osoitteessa Haapaniementie 97 menevän maakaapelin pohjoispää) noin 35 metrin matkalle. Valvonta suoritettiin 7.6.2018.

Kaapelilinjan kaivaminen aloitettiin sen pohjoispään sähkötolpalta (N 6819700 E 306261), joka sijaitsee noin 13 metriä kiinteistön kaakkoisnurkalta etelään. Linja kaivettiin kutakuinkin pohjoiskoillis-etelälounas suuntaisesti kiinteistön pihapiiriin. Kaivaminen tehtiin 40 cm leveällä kauhalla. Kaapeliojan syvyydeksi tuli noin 80 cm. Ojan leveys kaivannon pohjalta oli noin 40 cm ja maanpinnan tasalla 60-90 cm. Valvonnassa kaivetun linjan pituudeksi Haapaniemessä tuli noin 45 metriä (eteläpäätty N 6819656 E 306251).

Pihapiiriä ennen ojan kaivua. Kuvan taustalla näkyy sähkötolppa, joka kaapelioja päättyi. Pohjoiseen.

Sähkötolpan eteläpuolella maalaji noin 20 cm paksun pihamullan alla oli hiesuinen hiekka. Multakerroksesta havaittiin muutamia tiilen kappaleita – hiesuinen hiekka tulkittiin koskemattomaksi pohjamaaksi.

Sähkötolpalta noin 8,5 m etelään (keskipiste N 6819692 E 306260) pihamullan alta todettiin yläosastaan noin 2,5 m leveä tiilen paloja, savea, multaa ja hieman laastia sisältänyt ilmiö, joka kaiveni syvemmälle mentäessä siten, että kaivannon pohjalla sen leveys oli noin 50 cm. Ilmiön kohdalla kaapeliojan syvyys oli 90 cm. Tiilimurskailmiö jatkui noin 20 cm tätä syvemmälle. Tiilen palojen joukosta ei havaittu ensimmäistäkään kokonaista tiiltä. Kohtaa lastalla puhdistettaessa siinä havaittiin hevosenkenkä, pala vihreää astialasia, muutamia paloja kirkasta tasolasia sekä jonkin verran muhjuksi mennyttä laastia. Ilmiö vaikutti kaiken kaikkiaan sekaiselta, eikä tiilen paloissa havaittu mitään järjestystä. Ilmiötä on syytä pitää jätekuoppana tai pihapiirissä olleen kuopan tasaamisen yhteydessä syntyneenä täyttökuoppana.

Suurimmaksi osaksi tiilen paloja, savea ja multaa sisältänyt jätekuopaksi tulkittu ilmiö sijaitsi valvonnassa kaivetun kaapeliojan pohjoisosassa. Kuvassa kohdan länsileikkaus – ilmiö jatkui myös ojan itäleikkauksessa.

Tiilen kappaleita yms. sisältänyt kohta kuvattuna kohti luodetta.

Oikea: Kaapeliojan keskivaiheen länsileikkaus. Noin 25 cm paksun multakerroksen alla tällä kohtaa on 15 cm paksu hiekkamoreeni, minkä alla maalaji on hienojakoisempaa hiesun/hiedan sekaista kivetöntä hiekkaa.

Alla: Valmiin kaivannon eteläpäätä. Pohjoiskoilliseen.

Valvonnassa kaivetun kaapeliojan keskivaiheilla maalaji 10-25 pihamultakerroksen alapuolella vaihettui hiekkaisemmaksi. Ojan eteläpäässä maalaji oli kivistä moreenia. Ojaa kaivettaessa sen kohdalta paljastui muutamia suurempia maakiviä, joiden kohdalla kaivantoa täytyi levittää.

Valvotun kaivannon eteläpäädyn länsipuolella sijaitsevasta kasvimaasta havaittiin kvartsi-iskos (N 6819658 E 306234). Iskos oli mullalla olleen kasvimaan pinnalla. Paikalta ei havaittu useampia iskoksia tai muita merkkejä mahdollisesta muinaisjäännöksestä.

Yllä: kasvimaalta havaittu kvartsi-iskos, joka laitettiin kuvan ottamisen jälkeen takaisin löytökohtaan.
Alla: kuvan etualalla valvonnassa kaivettu kaapeliota. Taka-alalla kasvimaata, jonka luoteiskulmasta (kuvassa kasvimaan kauimmainen oikeanpuoleinen nurkka) havaittiin kvartsi-iskos. Länteen.

Kiinteistölle Haapaniementie 97 menevän kaapeliota valvonnan aikana ei tehty havaintoja kiinteästä muinaisjäännöksestä. Ojan pohjoisosasta todettiin tiilen paloilla yms. täytetty jätekuoppa. Kaapeliota eteläpäädyn länsipuolelta, kasvimaasta havaittiin yksittäinen kvartsi-iskos.

Huvilaniemi

Tapanila 3

Huvilaniemessä sijaitsevan entuudestaan tunnetun kiinteän muinaisjäännöksen, *Tapanila 3:n*, alueella suoritettiin kaapeliojan kaivamisen arkeologista valvontaa 7.6.2018. Noin 85 metrin pituinen kaapelioja sijoittui pellon laitaan, muinaisjäännöksen luoteiskulmaan sekä sen pohjois- ja länsipuolelle (kaapeliojan itäpään koordinaatit N 6819840 E 305230 ja länsipään N 6819814 E 305155).

Kivikautisen asuinpaikan (Tapanila 3) on löytänyt inventoinnissa Vadim Adel vuonna 2000. Adel löysi paikalta pii- ja kvartsi-iskoksia ja -esineitä sekä palaneita kiviä. Adelin havaintojen mukaan löydöt painottuvat muinaisjäännösalueen länsiosaan.

Valvonnassa kaivettava kaapelioja käveltiin läpi ennen kaivun aloittamista. Pelto paikalla oli jo oraalla, mutta pellon pintaa oli kuitenkin sen verran paljaana, että paikalta pystyi tekemään pintatapointia. Kaivettavalta linjalta ei havaittu merkkejä muinaisjäännöksestä. Sen sijaan muinaisjäännösalueen keskiosasta havaittiin useita kvartsi-iskoksia, kun paikalle käveltiin yleiskuvan ottamista varten. Nämä havaitut iskokset jätettiin niille sijoilleen.

Kaapeliojan syvyys paikalla oli 70-90 cm. Ojan leveys sen pohjalta oli noin 40 cm ja maanpinnan tasalta 60-90 cm. Maaperä ojassa oli 10-20 cm paksun muokkauskerroksen alla pääasiassa savi ja lyhyeltä matkalta linjan länsipäästä aavistuksen karkearakeisempi hiesun/hiedan sekainen savi. Muokkauskerroksen alta ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Ainoa kivikautiseen asuinpaikkaan viittaava löytö tehtiin noin kaivannon puolivälissä (N 6819836 E 305183), mistä löydettiin kvartsi-iskos pellon muokkauskerroksesta, noin 5 cm syvyydestä. Kvartsi-iskos talletetaan Kansallismuseon kokoelmiin KM -numerolla 41541:1 (diar. 29.6.2018).

Valvonnassa kaivetun kaapeliojan itäpää. Lounaaseen.

Yllä: kvartsi-iskos löytyi pellon muokkauskerroksesta, noin 5 cm syvyydestä. Kuvassa löytökohdan pohjoisleikkaus. *Alla:* valvonnassa kaivetun kaapeliojan länsipää. Koilliseen.

Tapanila 1, Tapanila 2 ja Huvilaniemi

Entuudestaan tunnettujen kiinteiden muinaisjäännösten *Tapanila 1* (mj-tunnus 536010037), *Tapanila 2* (536010039) ja *Huvilaniemi* (536010012) liepeillä kulkeva kaapelioja kaivettiin 8. ja 11.6.2018. Kaapelioja alueella sijoittui siten, että sen 110 metrin pituinen noin pohjois-etelä suuntainen osuus kulki pellon laitaa (ääripäät N 6819965 E 305299 ja N 6819865 E 305260) ja siitä länteen erkaneva itä-länsi suuntainen kiinteistölle menevä haara kulki pihatien eteläpuolta sekä kiinteistön pihapiirissä (pituus noin 58 m, ääripäät N 6819891 E 305221 ja N 6819904 E 305277).

Pidempi alueen kaapeliojista sijoittui siis pellon laitaa. Ojan syvyydeksi pellolla tuli 70-110 cm ja leveydeksi sen pohjalla noin 40 cm ja maanpinnan tasalla 70-100 cm. Maaperä 15-30 cm

paksuisen muokkauskerroksen alla oli savi ojan etelä- ja pohjoispäissä. Kaapeliojan keskivaiheen eteläosassa (ojan korkeimmalla kohdalla) oli kivistä moreenia – suuresta kivistä/kalliosta johtuen kaapelioja tekee tällä kohtaa mutkan. Kaapeliojan lisäksi kaivetun ojan pohjoispään länsipuolelle kaivettiin valvonnan yhteydessä paikka muuntamolle (N 6819960 E 305288). Muuntamo varten paikalle kaivettiin noin 2,7 x 2,7 m kokoinen ala, jonka syvyys oli noin 30 cm. Muokkauskerroksen ja savisen pohjamaan rajalle päättynyt muuntamon paikan kaivanto täytetään rakennusvaiheessa soralla, jonka päälle muuntamo sijoitetaan.

Yllä: muuntamo varten kaivettu alue. Kuvan etualalla näkyy kaapelioja. Luoteeseen. *Alla:* kaapeliojan korkeinta kohtaa. Kiinteistölle lähtevä pistohaara kaivettiin ojan mutkan takaa vasemmalle (länteen). Pohjoiseen

Yllä: etualalla pellolle sijoittuneen kaapeliojan eteläosaa. Taustalla pellossa kiinteä muinaisjäänös *Tapanila 2*, rautakautinen asuinpaikka. Itäkoilliseen. *Alla:* pellon laidan kaivetun kaapeliojan keskiosaa. Noin 20 cm paksun muokkauskerroksen alla maalajina on tiivis savi.

Pellolle tehdystä kaapeliojasta ei havaittu merkkejä muinaisjäänöksestä. Metallinilmaisimen avulla ojan korkeimman kohdan alueelta löydettiin muutama rautanaula sekä pultti. Oraalla olleen pellon pinnasta, pisteestä N 6819950 E 305300, havaittiin vaalean harmaa piin pala (mahdollinen tuluspii), jota ei talletettu.

Kiinteistölle menevän pistohaaran kaivaminen aloitettiin talon pohjoiskulmalta, josta kaivaminen eteni kohti koillista-itää. Pistohaaran syvyydeksi tuli noin 50 cm. Ojan pohjan leveys oli noin 40 cm ja leveys maanpinnasta noin 60 cm. Pistohaaran länsiosassa sekä kaapeliojan leveys ja syvyys vaihtelivat lyhyelläkin matkalla useita kymmeniä senttejä, mikä johtui kivisen moreenimaan tuomista kaivuteknisistä haasteista - ojan kohdalla olleiden suurempien kivien poisto osin ro-mahdutti ja osin syvensi kulloistakin kohtaa kaapeliojassa.

Kiinteistölle menevän pistohaaran länsipää. Lounaaseen.

Pistohaaran länsipäässä maalaji oli siis kivimoreeni. Pihatien etelälaidan kohdalla (itä-länsi suuntainen ojan osuus) ojan syvyydeksi tuli noin 70 cm. Pihatien kohdalla maalaji ojan pohjalla oli hiesuinen savi. Ylemmissä kerroksissa, maanpinnalta noin 50 cm syvyyteen saakka, maala-jeina ojan kohdalla oli kerrokselliset täyttömaat (hiekkä, sora, hiesuinen savi sekä vähäinen määrä rakennusjätettä, kuten tiilen kappaleita).

Pihatien etelälaidalta havaittiin kahdesta kohtaa (N 6819897 E 305254 ja N 6819899 E 305244) noin 45 cm syvyydestä eläinten luita (palamattomia suuren nisäkkään luita) ja reikätiiltä. Molemmat luukeskittymät olivat leveydeltään noin 50 cm ja paksuudeltaan noin 15 cm. Luiden hyvän kunnon ja reikätiiltien perusteella ne ajoittuvat selkeästi 1900-luvulle.

Pistohaaran valmista kaivantoa. Lounaaseen.

Yllä: Läntisempi luukeskittymä mitan nro 2 ja 3 välisellä kohdalla. *Alla:* kiinteistölle menevän pistohaaran valmis itäosa. Luukeskittymät ovat kaivannon vasemmalla puolella olevien lapion ja metallinilmäsimen kohdalla. Länteen.

Kiinteistölle menevän pistohaaran kohdalta ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Tulos

Valvonnan yhteydessä kaivetulta kaapelilinjalta havaittiin viitteitä kiinteästä muinaisjäännöksestä kivekkautisen asuinpaikan *Tapanila 3:n* kohdalta. Kaapeliojan kohdalta löydettiin yksi kvartsi-iskos pellon muokkauskerroksesta.

Kahdelta muulta valvonnassa kaivetulta osuudelta (Haapaniemessä ja muinaisjäännösten *Tapanila 1 ja 2* sekä *Huvilaniemi* liepeille kaivetut osuudet) ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

30.6.2018

Teemu Tiainen

Lähteet

Adel, Vadim 2000. Nokia. Nokianvirran arkeologinen inventointi 2000.

Renvall, Erkki 1985. Nokian kaupungin inventointi 1985.

Tiainen, Teemu 2018. Nokia. Haapaniemi ja Huvilaniemi. Maakaapelilinjan muinaisjäännösinventointi 2018.